

Hanes Pobl Dduon a Phobl Groenliw

Y Pwyllgor Deisebau | 15 Medi 2020
Petitions Committee | 15 September 2020

Cyfeirnod: RS20/13471

Rhif y ddeiseb: P-05-1000

Teitl y ddeiseb: Dylid ei gwneud yn orfodol i hanesion Pobl Ddu a Phobl Groenliw yn y DU gael eu haddysgu yng nghwricwlwm addysg Cymru

Testun y ddeiseb: Mae Prydain - gan gynnwys Cymru - wedi elwa o wladychiaeth a chaethwasiaeth am ganrifoedd. Mae angen i hyn gael ei gynrychioli yn y cwricwlwm. Yn aml iawn, mae'r Ymerodraeth Brydeinig yn cael ei mawrygu, ac effaith fyd-eang gwladychiaeth Prydain yn cael ei thanbriso. Adlewyrchwyd hyn yn y cynnwys a addysgir. Mae angen newid gwirioneddol a sylweddol. Mae gwaddol caethwasiaeth a gwladychiaeth yn cael effaith wirioneddol ar gymunedau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig ledled Prydain heddiw, ac mae angen i system addysg Cymru gydnabod hyn..

1. Cefndir

Mae lladd George Floyd, gŵr Affricanaidd-Americanidd a fu farw wrth gael ei gadw gan yr heddlu ym Minneapolis, wedi ysgogi protestiadau torfol yn UDA a'r DU ac yn galw am addysgu hanes pobl ddu a phobl groenliw yn well.

Bydd y Cwricwlwm 3-16 oed newydd i Gymru yn cael ei gyflwyno'n raddol ym mhob ysgol a gynhelir ac mewn lleoliadau meithrin a ariennir yn gyhoeddus o fis Medi 2022. Cafodd y **Bi**

Cwricwlwm ac Aseu (Cymru) ei gyflwyno i'r Senedd ar 6 Gorffennaf 2020. Mae'r Bil yn nodi pedwar diben y cwricwlwm:

- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddysgwyr galluog ac uchelgeisiol, sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn gyfranwyr mentrus a chreadigol, sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus i Gymru ar byd;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn unigolion iach a hyderus, sy'n barod i fyw bywydau boddhaus fel aelodau gwerthfawr o'r gymdeithas.

Mae Llywodraeth Cymru wedi pwysleisio bod y Cwricwlwm newydd i Gymru wedi'i **seilio ar ddibenion yn hytrach na chynnwys**. Nid yw cynnwys dysgu penodol yn cael ei nodi yn yr un modd ag o dan y cwricwlwm cenedlaethol cyfredol.

Mae'r Bil yn nodi chwe Maes Dysgu a Phrofiad (MDPh) ar gyfer y cwricwlwm newydd a'r elfennau gorfodol ynddynt. Dyma'r Meysydd Dysgu a Phrofiad:

- Y celfyddydau mynegiannol
- Iechyd a lles
- Y dyniaethau
- Ieithoedd, llythrennedd a chyfathrebu
- Mathemateg a rhifedd
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg.

Yr elfennau gorfodol yn yr MDPh fydd Saesneg; Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb; Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a Chymraeg.

Caiff hanes ei addysgu ym **MDPh y Dyniaethau**. Mae MDPh y Dyniaethau hefyd yn cynnwys daearyddiaeth, addysg grefyddol, astudiaethau busnes ac astudiaethau cymdeithasol. Nid yw'r cwricwlwm newydd yn rhagnodol ac nid yw'n cynnwys rhestr o bynciau y mae'n rhaid i bob ysgol eu haddysgu.

Mae'r Bil yn darparu ar gyfer 'Cod yr Hyn sy'n Bwysig' i nodi cysyniadau dysgu a phrofiad allweddol ym mhob MDPh (gan gynnwys y Dyniaethau) a bod yn rhaid i gwricwla ysgolion gwmpasu pob un

o'r cysyniadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi 'Datganiadau o'r hyn sy'n bwysig' yn [nogfennaeth Cwricwlwm i Gymru](#). Bwriad hyn yw darparu'r 'dull cenedlaethol' a fydd, [yn ôl y Gweinidog Addysg](#), yn sicrhau cysondeb i ddysgwyr.

Cyhoeddwyd y [canllawiau statudol dros dro ar MDPH y Dyniaethau](#), ym mis Ionawr 2020.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Yn ei llythyr at y Pwyllgor, mae'r Gweinidog Addysg, Kirsty Williams, yn amlinellu'r camau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd yn dilyn y galwadau am fwy o amrywiaeth wrth ddysgu hanes:

- Ar [21 Gorffennaf 2020](#), cyhoeddodd y Gweinidog y byddai'r Athro Charlotte Williams OBE, yn cadeirio Gweithgor Cymunedau, Cyfraniadau a Chynefin: Profiadau pobl BAME a'r cwricwlwm newydd Bydd y grŵp yn adolygu'r adnoddau presennol sydd ar gael i athrawon ynghyd ag arferion da, a dysgu proffesiynol sy'n gysylltiedig â chymunedau BAME. Dylai'r Grŵp ddarparu argymhellion allweddol erbyn diwedd mis Rhagfyr;
- Mae prosiect wedi'i gychwyn i edrych ar dangynrychiolaeth cymunedau BAME yn y gweithlu addysgu.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Cynhaliodd y [Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu](#) arolwg cyhoeddus yn ystod haf 2018, gan wahodd aelodau o'r cyhoedd i ddewis o restr o bynciau posibl ar gyfer ymchwiliad.

Pleidleisiodd 44 y cant o'r rhai a gymerodd ran yn yr arolwg o blaid 'Addysgu hanes, diwylliant a threftadaeth Cymru mewn ysgolion'. Yn sgil y gwaith sy'n cael ei wneud gan y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu, caeodd y Pwyllgor Deisebau y ddeiseb ym mis Tachwedd 2018.

Cyhoeddwyd adroddiad y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu, [Ymchwiliad i addysgu hanes, diwylliant a threftadaeth Cymru](#) ym mis Tachwedd 2019, a chynhaliwyd dadl ar yr adroddiad yn y [Cyfarfod Llawn ar 15 Ionawr 2020](#). Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei [hymateb](#) ar 8 Ionawr 2020.

Fel rhan o'r ymchwiliad, clywodd y Pwyllgor dystiolaeth lafar gan Race Council Cymru, Tîm Cymorth Lleiafrifoedd Ethnig ac Ieuenctid Cymru a'r Gyfnewidfa Treftadaeth a Diwylliant. Gwnaeth y Pwyllgor nifer o argymhellion mewn perthynas ag amrywiaeth mewn hanes:

- Dylai amrywiaeth fod yn elfen graidd o'r Cwricwlwm i Gymru 2022. Mae perygl na fydd yr hyblygrwydd arfaethedig ar gyfer ysgolion ac athrawon yn sicrhau y bydd yr holl ddisgyblion yng Nghymru yn gwybod hanes ein cymunedau ethnig a chrefyddol amrywiol.
- Er mwyn sicrhau bod hanes yn cynrychioli holl gymunedau Cymru a'u cysylltiadau rhyngwladol, dylai'r adolygiad thematig o addysgu hanes gan Estyn, a argymhellir yn adroddiad y Pwyllgor, asesu sut y caiff amrywiaeth ei addysgu ar hyn o bryd mewn ysgolion.

- Dylai Llywodraeth Cymru ystyried sut y gall ehangu gwaith Tîm Cymorth Lleiafrifoedd Ethnig ac Ieuentid Cymru a Race Council Cymru i holl fyfyrwyr ac athrawon Cymru. Tîm Cymorth Lleiafrifoedd Ethnig ac Ieuentid Cymru a Race Council Cymru i ymchwilio i ganfyddiadau myfyrwyr o hil a hanes a'u hymdrechion i ehangu'r cwricwlwm.

Derbyniodd Llywodraeth Cymru yr argymhellion hyn.

Argymhellodd y Pwyllgor hefyd:

- Dylai Llywodraeth Cymru nodi ei hymdrechion i gynyddu nifer yr athrawon BAME yng Nghymru a pha mor llwyddiannus y mae wedi bod.
- Dylid cynnwys hanesion amrywiaeth hiliol a chrefyddol Cymru mewn addysg gychwynnol athrawon a dylid eu hadlewyrchu mewn deunyddiau addysgu ar gyfer Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau.

Derbyniwyd y ddau argymhelliad mewn egwyddor. Yn ei hymateb, dywedodd y Gweinidog nad yw Llywodraeth Cymru yn rhagnodi cynnwys rhaglenni Addysg Gychwynnol i Athrawon. Dywedodd hefyd fod swyddogion yn cydweithio â Chyngor y Gweithlu Addysg i ddatblygu cynllun gweithredu ynghylch i ba raddau y mae'r gweithlu addysg yng Nghymru yn adlewyrchu'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu, ynghyd ag ystod a dyfnder yr amrywiaeth yn y gweithlu.

4. Deisebau Senedd y DU

Cafwyd nifer o ddeisebau i Senedd y DU ar themâu tebyg:

- Add education on diversity and racism to all school curriculums (Ymateb y Llywodraeth 30 Gorffennaf 2020);
- Add education on diversity and racism to all school curriculums (Ymateb y Llywodraeth 30 Gorffennaf 2020);
- Add education on diversity and racism to all school curriculums (Ymateb y Llywodraeth 30 Gorffennaf 2020).

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.